

İş Becerikliliğinin Bilimsel Haritalar Tekniğiyle Bibliyometrik Analizi Bibliometric Analysis of Job Crafting with Scientific Maps Technique

Şerif DURMUŞ ^a

^a Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Kazımkarabekir Meslek Yüksekokulu, Karaman, Türkiye. serifdurmus@kmu.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

İş Becerikliliği
Bibliyometrik Analiz
Web of Science
VOSviewer

Amaç – Araştırmanın amacı iş becerikliliği hakkında literatürde yapılmış olan çalışmaların bibliyometrik açıdan ele alınarak daha sonra yapılacak çalışmalar için araştırmacılara kavramsal bir çerçeve çizmektir.

Yöntem – Nicel araştırma yöntemi ile yapılan çalışmada veriler bibliyometrik analiz ile incelenmiş ve görsel haritalama için VOSviewer programı kullanılmıştır. Araştırma verilerine ulaşmak için Web of Science Core Collection veri tabanından yararlanılmıştır. Veri tabanına “job crafting” olarak giriş yapılmış ve 2001-2022 (2022 ağustos) yılları arasında yapılan 741(makale, bildiri, kitap, makale kritiği) çalışma değerlendirmeye alınmıştır. Bu çalışmalar yazar, atıf sayısı, coğrafi dağılım, yayınların yapıldığı kurum ve anahtar kelime yönünden incelenmiştir.

Bulgular – Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre iş becerikliliği hakkında literatüre yayın sayısı açısından en çok katkı yapan yazarın Bakker (57 adet), çalışmalarına en çok atıf alan yazarın Bakker (6003 adet), en çok atıf alan çalışmanın (1887 adet) Wrzesniewski ve Dutton (2001) tarafından Academy of Management Review dergisinde yayınlanan çalışma, en çok yayının yapıldığı ülkenin Hollanda (173) olduğu görülmüştür. Ayrıca yapılan yayınlarda en çok tekrarlanan anahtar kelimenin “job crafting” olduğu tespit edilmiştir.

Tartışma – Örgütlerde her geçen gün insan faktörünün öneminin artması ve rekabetin getirdiği verimlilik ve etkinliğin artırılma çabası göz önünde bulundurulduğunda çalışan davranışlarının nedenlerinin ve sonuçlarının bilinmesi yöneticiler ve araştırmacılar için daha da önemli hale gelmektedir. Literatür incelendiğinde iş becerikliliği kavramını konu eden çeşitli yerli ve yabancı çalışmalara rastlanmaktadır. Fakat bu konuda yerli çalışmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu konuda yapılacak çalışmaların yerli literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Gönderilme Tarihi 4 Ağustos 2022

Revizyon Tarihi 18 Şubat 2023

Kabul Tarihi 25 Şubat 2023

Makale Kategorisi:

Araştırma Makalesi

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Job Crafting
Bibliometric Analysis
Web of Science
VOSviewer

Purpose – The aim of the research is to draw a conceptual framework for the researchers for future studies by considering the bibliometric studies of the literature on job crafting.

Design/methodology/approach – In the research conducted with the quantitative research method, the data were analyzed by bibliometric analysis and the VOSviewer program was used for visual mapping. The Web of Science Core Collection database was used to reach the research data. The database was entered as “job crafting” and 741(articles, proceeding paper, books, review article) studies made between 2001-2022 (August 2022) were evaluated. These studies were examined in terms of author, number of citations, geographical distribution, institution of publication and keywords.

Findings – According to the findings obtained as a result of the research, the author who contributed the most to the literature on job crafting in terms of the number of publications was Bakker (57), the most cited author was Bakker (6003), the most cited study (1887) Wrzesniewski and Dutton (2001) in the journal Academy of Management Review, it was seen that the country with the highest number of publications was the Netherlands (173). In addition, it has been determined that the most repeated keyword in the publications is “job crafting”.

Discussion – Considering the increasing importance of the human factor in organizations and the effort to increase efficiency and effectiveness brought by competition, knowing the causes and consequences of employee behavior becomes even more important for managers and researchers. When the literature is examined, there are various domestic and foreign studies on the concept of job resourcefulness. However, local studies on this subject seem to be limited. Therefore, it is thought that studies on this subject will contribute to the domestic literature.

Received 4 August 2022

Revised 18 February 2023

Accepted 25 February 2023

Article Classification:

Research Article

Önerilen Atıf / Suggested Citation

Durmuş, Ş. (2023). İş Becerikliliğinin Bilimsel Haritalar Tekniğiyle Bibliyometrik Analizi, İşletme Araştırmaları Dergisi, 15 (1), 347-378.

1. Giriş

Çalışanların işleriyle ilgili bir takım değişiklikler yapmasını ifade eden iş becerikliliği kavramı, son yıllarda daha fazla araştırmacının ilgisini çekmekte ve araştırmalara konu edilmektedir. İş becerikliliği ilk kez Kulik, Oldham ve Hackman (1987) tarafından fikir olarak ortaya konulsa da Wrzesniewski ve Dutton (2001) tarafından literatüre kazandırılmıştır. Kavram temel olarak iş tasarımına dayansa da iş tasarımı yöneticilerin işle ilgili yaptıkları yapısal düzenlemeler iken iş becerikliliği çalışanların iş sınırları içinde yapmış oldukları proaktif değişiklikleri ifade etmektedir (Berg vd., 2010: 158). İş becerikliliği, çalışanların yapmış oldukları işleri kendi tercih, tutku ve güdülerine uyumlu hale getirmek için kendi inisiyatifleriyle başlattığı değişim davranışdır (Tims vd., 2012: 173). İş becerikliliğini Petrou vd., (2012: 1120) kaynak arama, meydan okuma ve talep azaltmadan meydana gelen proaktif bir çalışan davranışı olarak tanımlamaktayken, Wrzesniewski ve Dutton (2001: 179) bireylerin görevleri ve işle ilgili konularda gerek bilişsel gerekse de fiziksel açıdan değişiklik yapması olarak tanımlamaktadır. Tanımda bahsedilen fiziksel değişiklikler işe ait görevlerin veya işle ilişkili durumların biçimi, kapsamı veya sayısında yapılan değişiklikler anlamına gelirken, bilişsel değişiklikler bireyin işe olan bakış açısını değiştirmeyi ifade etmektedir (Bakker vd., 2012: 1361). İş becerikliliği kapsamında yapılan değişiklikler bireyin iş yaparken etkileşimde olduğu insanları ve sosyal çevreyi de etkilemektedir (Demerouti, 2014: 238). Dolayısıyla iş becerikliliği sadece işi yapan çalışana değil çalışanın tüm çevresini etkileyebilen bir eylem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bireyleri iş becerikliliğine iten üç motivasyon kaynağı bulunmaktadır. Bunlar; işe yabancılaşmayı önleme ve iş üzerinde bir miktar kontrol sağlama, olumlu bir imaj oluşturma ve diğer çalışanlarla etkileşime geçme ihtiyacıdır (Wrzesniewski ve Dutton, 2001: 181). İş becerikliliği davranışı genel olarak görev tanımı dışında informal davranışlar olup çalışanın işi kendine uygun hale getirmesidir (Leana vd., 2009: 1172). Proaktif bir davranış olan iş becerikliliği, kişi-iş uyumuna ve iş motivasyonunun yükseltmesine katkı sağlamaktadır (Tims vd., 2012: 174). Wrzesniewski ve Dutton (2001: 185) iş becerikliliği davranışının üç şekilde ortaya çıkabileceğini ileri sürmektedir. Bunlardan birincisi; birey işteki görevlerinin sayı, kapsam veya türünü değiştirmek suretiyle sınırlarını değiştirebilir. İkincisi; birey iş yerindeki etkileşimini nitelik ve/veya miktar olarak değiştirebilir. Üçüncü olarak da birey bilişsel olarak işe bakış açısını değiştirebilir.

İş becerikliliği kavramı, iş talepleri-iş kaynakları modeline (job demands-resources, JD-R) dayandırılarak açıklanabilir. Modelin iki ögesinden biri olan iş talepleri, işin fiziksel ve psikolojik çaba gerektiren tüm yönlerini ifade etmektedir. Diğer öge olan iş kaynakları ise iş taleplerini ve maliyetlerini azaltan iş hedeflerine ulaşmada katkı sağlayan ve kişisel gelişimi destekleyen iş özellikleridir. İş talepleri-iş kaynakları modelinin (JD-R) varsayımı, iş talebi yüksek fakat iş kaynağı sınırlı olması durumunda iş stresinin ortaya çıktığı yönündedir. İş talebi ve iş kaynağının dengelenmesi, çalışanın motivasyonunu ve performansını arttırmaktadır. JD-R modeli kapsamında iş becerikliliği kavramı şu şekilde açıklanabilir; iş talepleri ile iş kaynaklarını dengelemede çalışanın kişisel becerisine uygun ve kişisel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde işinde yapmış olduğu değişiklikler bütünüdür (Demerouti, 2014: 237; Tims vd., 2012: 174).

Yapılan çalışmalarda iş becerikliliği davranışının üç farklı şekilde ortaya çıkabileceği ileri sürülmüş ve ampirik olarak kanıtlanmıştır. Bunlardan ilki kaynak arama davranışdır. Kaynak arama davranışı, bireyin çalışma arkadaşları veya yöneticilerinden bilgi veya yardım istemesidir. İkinci davranış şekli meydan okuma davranışdır. Bu davranış şeklinde çalışanlar ustalaşmayı teşvik eden zorlu işleri arayarak motive olma yolunu seçer. Bunun için daha fazla sorumluluk ve görev talebinde bulunur. Son iş becerikliliği davranış şekli ise talepleri azaltma davranışdır. Bu davranış, iş becerikliliğinin olası olumsuz tarafıdır. Bu davranış şeklinde, çalışan erteleme, geri çekilme, görevden kaçınma gibi davranışlar sergileyerek işin duygusal, zihinsel veya fiziksel olarak zorlayıcı taraflarını en aza indirerek üstündeki iş yükü ve zaman baskısı gibi stres kaynaklarını azaltmayı hedefler (Bipp ve Demerouti 2015: 632; Petrou vd., 2012: 1122). İş becerikliliği davranışı kaynak arama, meydan okuma veya talep azaltma şekillerinden biri veya birkaçı şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Çalışan bu davranışlarıyla inisiyatif kullanarak işe dair motivasyonunu ve doyumunu arttırmak amacıyla görev ve ilişkisel sınırlarını değiştirme yoluna gitmektedir (Hetland, 2018: 747; Petrou vd., 2012: 1124).

Literatürdeki bilgiler ışığında iş becerikliliği davranışının, çalışanın yapmış olduğu iş ve görev ile ilgili inisiyatif kullanarak kendi ilgi ve yeteneklerine uygun değişimler yaptığı, bu sayede motivasyonunu ve iş doyumunu artırdığı, görev tanımı dışındaki proaktif bir davranış olduğu anlaşılmaktadır. Çalışan, örgütteki diğer kişilerden bilgi ve tavsiye alarak, zor ve sorumluluk gerektiren işleri talep ederek veya kendinden

beklenen işlerden bir miktar geri durarak bu davranışı sergileyebildiği görülmektedir. İş becerikliliği davranışı, çalışanın işe uyumu ve motivasyonunu artırarak yaptığı işten keyif almasına katkılar sağlayabilmektedir.

Örgütlerde insan kaynağının öneminin her geçen gün artması ve rekabetin getirdiği verimlilik ve etkinlik çabası göz önünde bulundurulduğunda çalışan davranışları yöneticiler ve araştırmacılar için daha da önemli hale gelmektedir. Literatür incelendiğinde iş becerikliliği kavramını konu eden çeşitli yerli ve yabancı çalışmalara rastlanmaktadır. Fakat bu konuda yerli çalışmaların kısıtlı sayıda olduğu görülmektedir (Aksoy, 2019; Aslan, 2020; Buluç ve Kart, 2020; Kanbur ve Mazıoğlu, 2021; Kerse ve Babadağ, 2019; Kerse, 2017, 2019; Seçkin, 2019; Yalap vd., 2021).

Yerli literatürde iş becerikliliği hakkında az sayıda çalışmanın olması, iş becerikliliği hakkında yapılan çalışmaların bibliyometrik açıdan incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmaması araştırma konusunun belirlenmesindeki önemli nedenler olmuştur. Buradan hareketle çalışmanın, yerli literatüre katkı sağlayacağı, bunun yanında kavramın bibliyometrik açıdan ele alınmasının daha sonra yapılacak çalışmalar için araştırmacılara ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu amaçla araştırma verilerine ulaşmak için Web of Science Core Collection veri tabanından yararlanılmıştır. Elde edilen veriler bibliyometrik analiz ile incelenmiş ve görsel haritalama için VOSviewer programı kullanılmıştır. Veri tabanından elde edilen yayınlar yazar, atıf sayısı, coğrafi dağılım, yayınların yapıldığı kurum ve anahtar kelime yönünden incelenmiştir. Araştırmanın iş becerikliliği konusuna ilgi duyan araştırmacılara yol gösterici nitelikte olduğu bu yönüyle literatüre katkı sağlayacağı umulmaktadır.

2. Yöntem

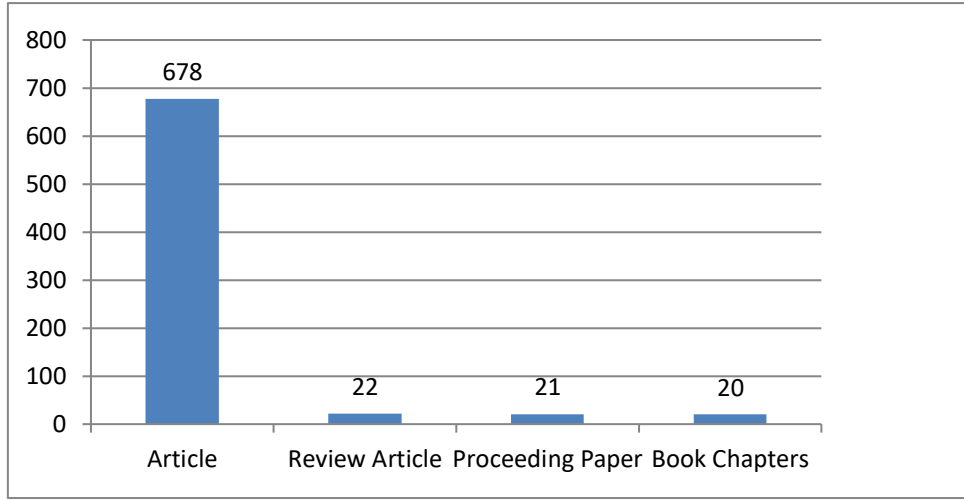
Bibliyometri, kitap ve diğer yayınlara matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin uygulanmasıdır (Pritchard, 1969: 348). Bu analiz yönteminde, belirli bir konu alanında ana temaların belirlenmesi ve literatürün geniş bir şekilde incelenmesi söz konusudur (Ellegaard ve Wallin, 2015: 1810; Grant, 2000: 1108). Bibliyometri, teknolojinin gelişmesiyle beraber artan bilimsel bilgi yığını içinde araştırma yapmak isteyen kişilere yol gösteren yeni bir disiplindir. Bibliyometrik analiz, araştırmacıların karşılaştırılmasından ziyade kavramları karşılaştırmaya ve sınıflandırmaya yönelik bir analiz türüdür (Castillo-Vergara vd., 2018, s.1). Bu analiz, belli konu veya alanda ağ veya haritalandırma yapabilmek için yazar, kurum, dergi, anahtar kelime ve alıntı gibi verilerin elde edilmesi, araştırmanın gelecekte önemli olabilecek taraflarının açığa çıkarılabilmesi gibi amaçlarla metin madenciliği uygulamalarını kullanır (Zhang vd., 2022: 624). Bu analiz yönteminde, performans analizi ve bilimsel haritalama olmak üzere iki yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan performans analizi yaklaşımı yayınların atıf temelli etkisine odaklanırken, bilimsel haritalama analizi ise yayınların kavramsal yapısının bilimsel haritalama yoluyla incelenmesini amaçlamaktadır (Martinez, 2015: 257). Bibliyometrik analizde ihtiyaç duyulan verilerin elde edileceği birçok veri tabanı bulunmaktadır. Bilimsel literatür kaynaklarından Web of Science, Scopus, CiteSeer, MEDLINE PubMed ve Google Scholar sıklıkla kullanılan veri tabanlarıdır (Chen, 2017: 3; Cobo vd., 2015: 43). Thomson Reuters tarafından üretilen atıf indeksleri Web of Science, Science Citation Index (SCI) ve Elsevier's Scopus içinde barındırdığı makalelerin ayrıntılı bilgisini vermesi, birçok disiplinde yayını kapsamı, öne çıkan uluslararası hakemli dergileri indekslemesi gibi nedenlerle bibliyometrik araştırmalarda sıklıkla kullanılan veri tabanları olmaktadır (Mingers ve Leydesdor, 2015: 5; Moed, 2009: 14). Bahsedilen bu veri tabanlarından elde edilen verilerin analizi amacıyla kullanılan çeşitli yazılımlar bulunmaktadır. Her biri birbirinden farklı analiz teknikleri ve algoritmalara sahip olan Science of Science (Sci2) Tool, Bibexcel, CiteSpace II, Network Workbench Tool, IN-SPIRE, CoPalRed, Leydesdorff's Software, VantagePoint ve VOSViewer gibi yazılımlar bilimsel haritalama amacıyla kullanılmaktadır (Cobo vd., 2011: 1383). Bibliyometrik analizde bilimsel haritalandırma yapmak amacıyla geliştirilen VOSviewer programı işlevselliği ve büyük, anlaşılır ve yorumlanması kolay haritalar oluşturabilmesi açısından kullanışlı bir programdır (Van Eck ve Waltman, 2010: 523).

Araştırmada nicel araştırma yöntemi olan bibliyometrik analiz tekniği kullanılmıştır. Bibliyometrik araştırmalarda sıkça kullanılan Web of Science veri tabanından yararlanılmıştır. Veri tabanının arama kısmına "job crafting" şeklinde giriş yapılarak iki kelimenin de bir arada olduğu çalışmalar süzdürülmüştür. Herhangi bir zaman sınırı olmaksızın ilk çalışmanın yapıldığı günden bu güne tüm çalışmalar aratılmıştır. Bunun sonucunda 2001-2022 (2022 ağustos) yılları arasında yapılan 741 (makale, bildiri, kitap, makale kritiği) çalışmaya ulaşılmıştır. Tarama sonrası elde edilen makale, bildiri, kitap ve makale kritiği çalışmaları değerlendirmeye

alınmış ve yazar, atıf sayısı, coğrafi dağılım, yayınların yapıldığı kurum ve anahtar kelime yönünden incelenmiştir. Elde edilen veriler bibliyometrik analiz ile incelenmiş ve görsel haritalama için VOSviewer programı kullanılmıştır. Veriler grafik, tablo, ağ haritası ve yoğunluk haritası şeklinde görselleştirilerek yorumlanmıştır. Çalışma kapsamında elde edilen veriler Web of Science veri tabanından alınmış olup bu kapsamdaki verilerin etik kurulu izni gerektirmemesi nedeniyle etik kurul raporu alınmamıştır.

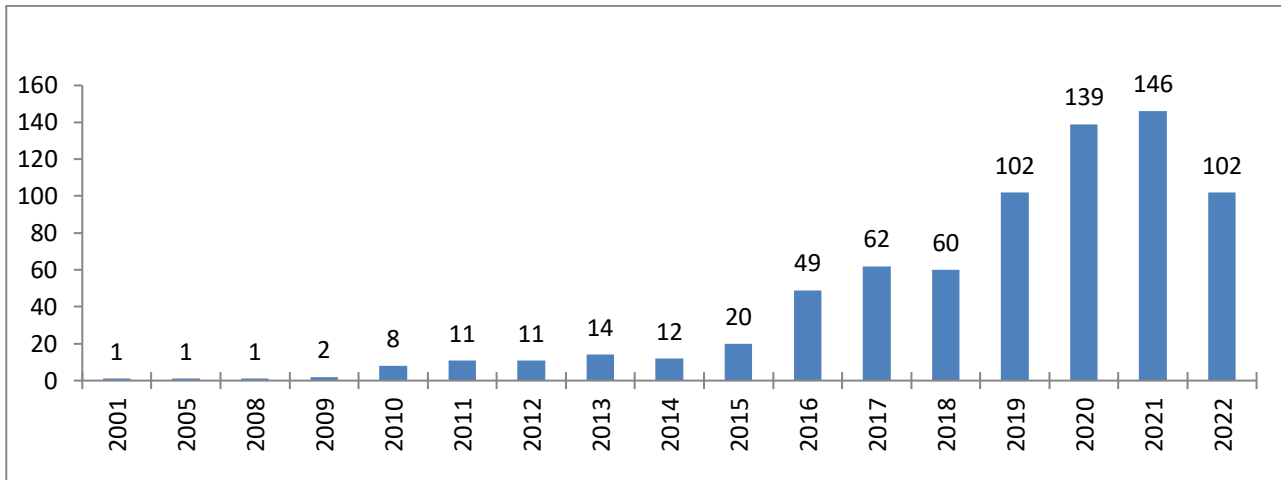
3. Bulgular

Araştırma kapsamında Web of Science Core Collection veri tabanında iş becerikliliği ile ilgili yayımlanan 2001 yılındaki ilk çalışmadan 2022 yılına kadarki dönem referans alınmıştır. Veri tabanına anahtar kelime olarak "job crafting" yazılarak iki kelimenin de bir arada geçtiği çalışmalar taratılmıştır. Makale, bildiri, kitap ve makale kritiği çalışmaları veri tabanından süzdürülmüş ve araştırmaya dâhil edilmiştir. Yapılan tarama sonucunda toplamda 741 çalışmanın olduğu görülmüştür. Tarama neticesinde elde edilen sonuçlara Şekil 1.'de yer verilmiştir.

Şekil 1. İş Becerikliliği Hakkında Yapılmış Olan Çalışmaların Yayın Türü Yönünden Dağılımı

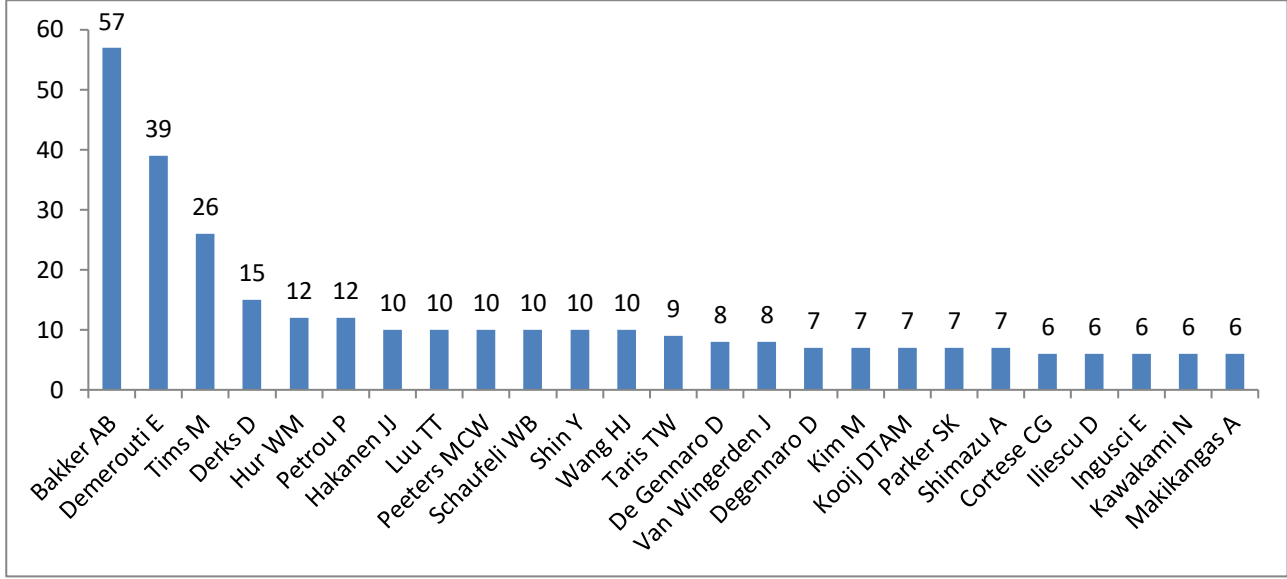
Şekil 1.'de görüldüğü üzere yayın türü yönünden iş becerikliliği (job crafting) ile ilgili yapılan çalışmalar, 678 makale, 22 makale kritiği, 21 bildiri ve 20 kitap bölümü olarak dağılmaktadır. Araştırma kapsamındaki çalışmaların başlıca (312) yönetim, (230) uygulamalı psikoloji, (95) çoklu disiplin psikoloji, (73) işletme gibi çeşitli alanlarda yapıldığı görülmüştür. Çalışmaların yayın yıllarına ait veriler Şekil 2.'de görülmektedir.

Şekil 2. İş Becerikliliği Hakkında Yapılmış Olan Çalışmaların Yayın Yıllarına göre Dağılımı

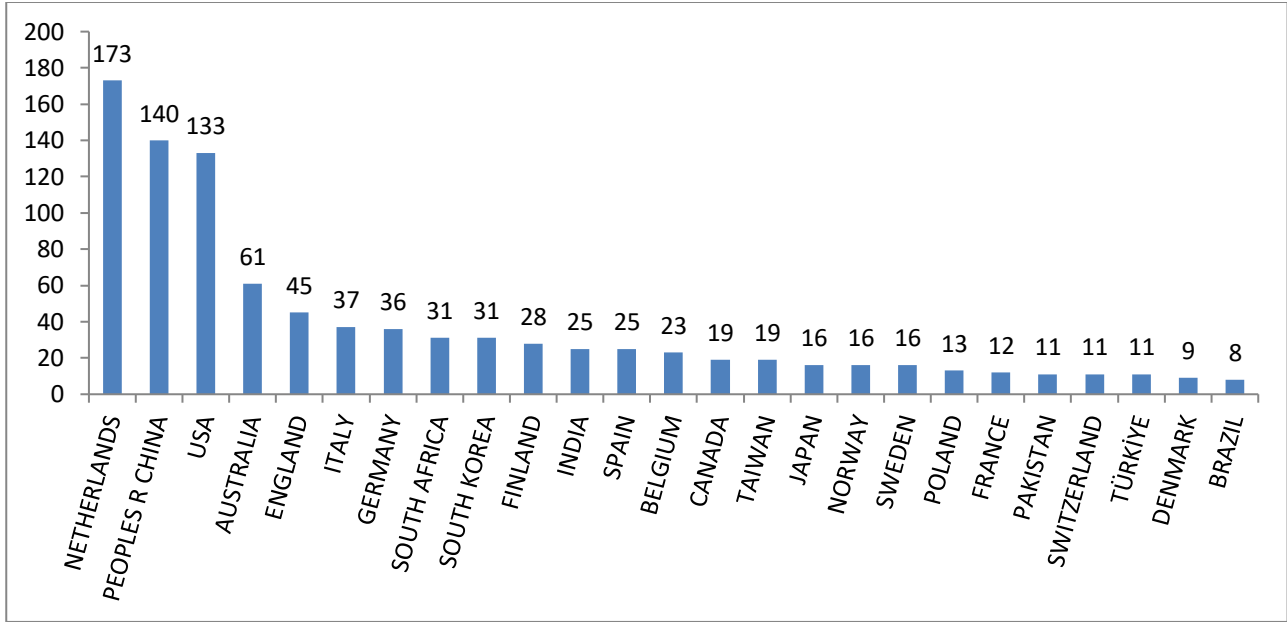
Şekil 2.'de iş becerikliliği ile ilgili çalışmaların 2001 yılında 1 çalışmayla başladığı, 2010 yılında (8) ilginin artmaya başladığı ve 2021 yılına gelindiğinde 146 çalışmayla en yüksek seviyeye ulaştığı görülmektedir. İçinde bulunduğumuz 2022 (ağustos) yılında ise henüz yılın ortasında olmamız nedeniyle yılın tamamındaki çalışma sayısı belirlenememiştir. Fakat buna rağmen 102 rakamına şimdiden ulaşıldığı görülmektedir. Buna

göre araştırmacıların son yıllarda giderek iş becerikliliği kavramına olan ilgisinin arttığı görülmektedir. Literatüre katkı sağlayan yazarlar ile ilgili veriler Şekil 3.'de yer almaktadır.

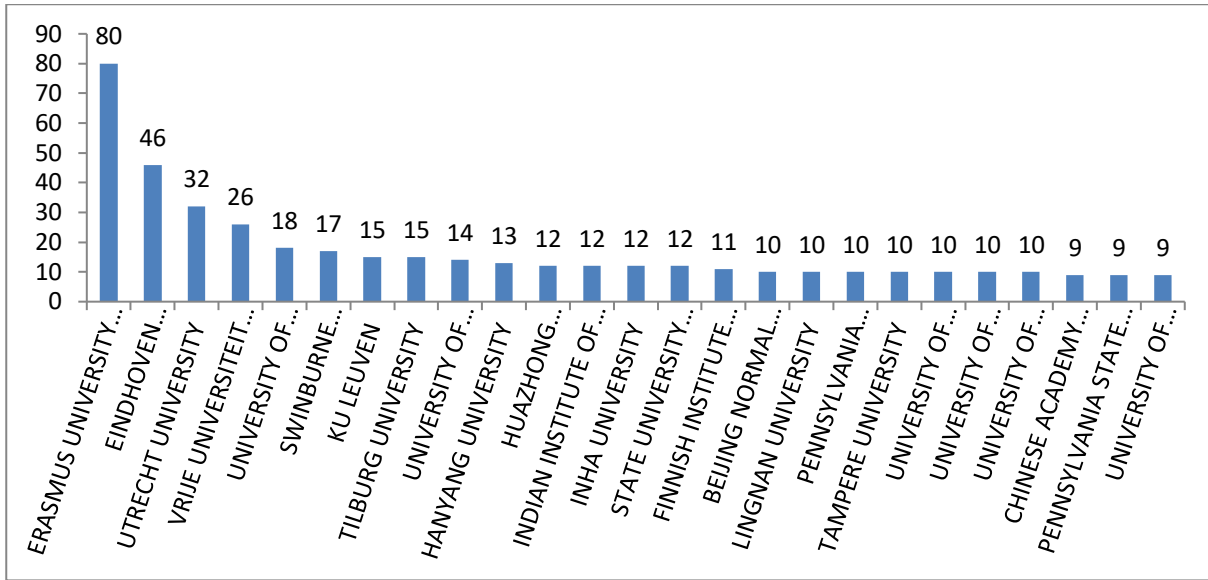
Şekil 3. İş Becerikliliği Hakkında Yapılmış Olan Çalışmaların Yazara göre Dağılımı

Şekil 3.'de iş becerikliliği konusuyla ilgili literatüre katkı sağlayan yazarlar listelenmiştir. Buna göre Bakker'ın 57 adet çalışmayla en çok yayın yapan yazar olduğu görülmektedir. İkinci olarak 39 adet yayınlı Demerouti ve üçüncü sırada 26 adet yayınlı Tims yer almaktadır. Şekil oluşturulurken konu ile ilgili yayın yapan yazarlardan ilk 25'i değerlendirmeye alınmıştır. Yayınların ülkeler açısından dağılımı Şekil 4.'de yer almaktadır.

Şekil 4. İş Becerikliliği Hakkında Yapılmış Olan Çalışmaların Ülkelere göre Dağılımı

Şekil 4.'de görüldüğü üzere iş becerikliliği hakkında en çok çalışmanın yapıldığı (173 adet) ülke Hollanda'dır. Bunu sırasıyla Çin (140 adet), Amerika (133 adet), Avustralya (61 adet), İngiltere (45 adet), İtalya (37 adet), Almanya (36 adet), Güney Afrika (31 adet), Güney Kore (31 adet), Finlandiya (28 adet), Hindistan (25 adet), İspanya (25 adet), Belçika (23 adet) takip etmektedir. Türkiye'de ise iş becerikliliği kavramını ele alan 11 adet çalışmanın olduğu görülmektedir. Şekil oluşturulurken 65 ülkeden ilk 25 ülke değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan yayınların kurumsal bazda dağılımı Şekil 5.'de gösterilmektedir.

Şekil 5. İş Becerikliliği Hakkında Yapılmış Olan Çalışmaların Kurumlara göre Dağılımı

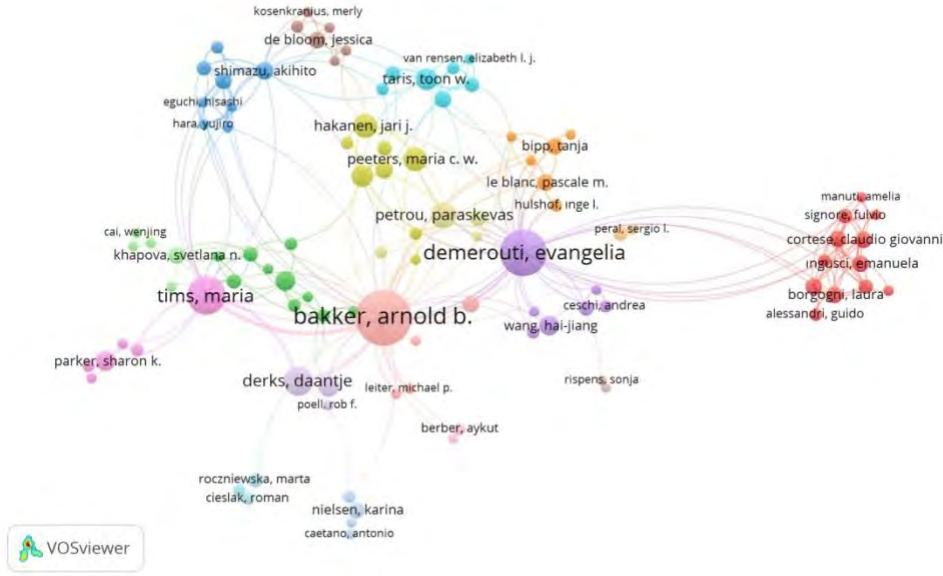
Şekil 5.'te, en çok yayın yapılan kurumun Erasmus University Rotterdam (80 adet) olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla Eindhoven University of Technology (46 adet), Utrecht University (32 adet), Vrije Universiteit Amsterdam (26 adet), University of Johannesburg (18 adet), Swinburne University of Technology (17 adet), Ku Leuven (15 adet), Tilburg University (15 adet), University of Amsterdam (14 adet) ve Hanyang University (13 adet) takip etmektedir. Şekil oluşturulurken 811 kurumdan ilk 25'i değerlendirmeye alınmıştır. İş becerikliliği kavramını araştırmaya konu eden yayınların yazar, yayınlanan dergi, atıf sayısı ve 1 yıldaki ortalama atıf sayısı Tablo 1.'de gösterilmiştir.

Tablo 1. İş Becerikliliği Hakkında Yayın Yapan Yazarların Atıf Sayıları

Yazar	Dergi	Atıf	Ortalama Atıf
Wrzesniewski ve Dutton (2001)	Academy of Management Review	1887	85,77
Tims vd., (2012)	Journal of Vocational Behavior	673	61,18
Bakker vd., (2011)	European Journal of Work and Organizational Psychology	577	48,08
Bakker (2011)	Current Directions in Psychological Science	480	40
Bakker vd., (2012)	Human Relations	452	41,09
Tims vd., (2013)	Journal of Occupational Health Psychology	435	43,5
Tims ve Bakker (2010)	Sa journal of Industrial Psychology	420	32,31
Petrou vd., (2012)	Journal of Organizational Behavior	419	38,09
Berg vd., (2010)	Journal of Organizational Behavior	385	29,62
Berg vd., (2010)	Organization Science	307	23,62

Tablo 1.'de, yayın yapan yazarların atıf sayıları listelenmektedir. Buna göre toplam 1887 atıf ve 85,77 yıllık ortalamayla en çok atıf alan çalışmanın Wrzesniewski ve Dutton (2001) tarafından yapılan ve Academy of Management Review dergisinde yayımlanan çalışmanın olduğu görülmektedir. İkinci olarak Tims vd.,'nin (2012) Journal of Vocational Behavior dergisinde yayımlanan (673 atıf) çalışması gelmektedir. Üçüncü olarak Bakker vd.,'nin (2011) Current Directions in Psychological Science dergisinde yayımlanan (577 atıf) çalışması olduğu görülmektedir.

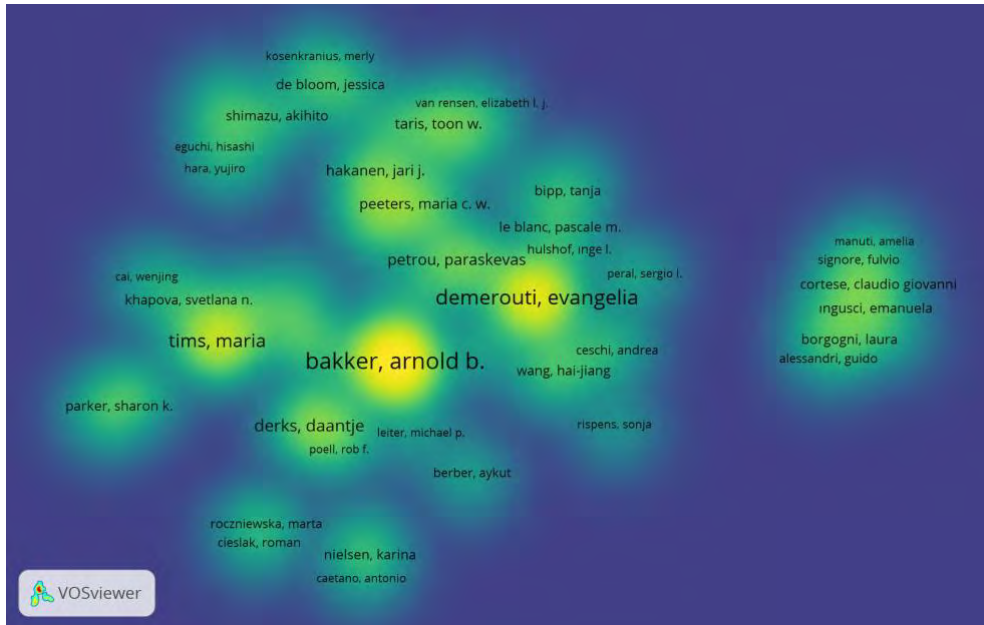
Web of Science Core Collection veri tabanından alınan veriler VOSviewer programında analize tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda iş becerikliliği hakkında yayın yapan 1586 yazara ulaşılmıştır. Analiz yapılan programa, iş becerikliliği hakkında yayın yapan 1586 yazardan en az 2 çalışmada ismi bulunan, en az 2 atıf almış yazar şartı girilmiş ve eşik değeri karşılayan 261 yazara ulaşılmıştır. Sorgulama sonrasında 261 yazar arasında bulutun çok dışında kalanların haritaya dâhil edilmemesi sonrasında 100 yazar ağ haritasına yansıtılmıştır. Analiz sonucunda ortaya çıkan ağ haritası Şekil 6.'da görülmektedir.

Şekil 6. İş Becerikliliği Hakkında Yayın yapan Yazarların Yayın Sayısına Göre Ağ Haritası

İş becerikliliği hakkında yayın yapan yazarlar yayın sayısı açısından incelenmiş ve ortaya çıkan ağ haritası Şekil 6.'da gösterilmiştir. Yapılan analize göre 100 yazar, 18 kümelenme ve yazarlar arasında 278 bağlantının olduğu tespit edilmiştir. Ağ haritasında yer alan büyük daireler yazarların yayın sayısının fazlalığını göstermektedir. Şekil-6'da görüldüğü üzere yayın sayısı açısından en çok katkı sağlayan yazarların Arnold Bakker (57), Evangelia Demerouti (39) ve Maria Tims (26) oldukları görülmektedir.

İş becerikliliği hakkında yayın yapan yazarlar atıf sayısı bakımından incelenmiş ve ortaya çıkan yoğunluk haritası Şekil 7.'de gösterilmiştir. Analiz yapılan programa, yayın yapan 1586 yazardan, en az 2 çalışmada ismi bulunan, en az 2 atıf almış yazar şartı girilmiş ve eşik değeri karşılayan 261 yazara ulaşılmıştır. Sorgulama sonrasında 261 yazar arasında bulutun çok dışında kalanların haritaya dâhil edilmemesi sonrasında 100 yazar yoğunluk haritasına yansıtılmıştır.

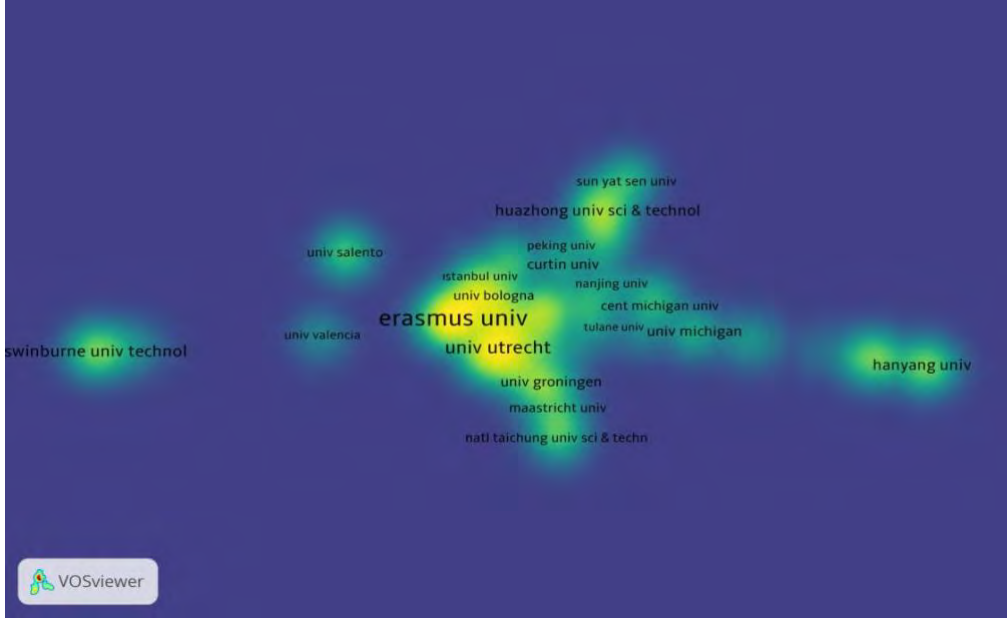

Şekil 7. İş Becerikliliği Hakkındaki Yayın Yapan Yazarların Atıf Yönünden Dağılımı Yoğunluk Haritası

Şekil 7.'de iş becerikliliği hakkında yayın yapan yazarların atıf sayısı açısından yoğunluk haritası görülmektedir. Yapılan analize göre 100 yazar, 18 kümelenme ve yazarlar arasında 278 bağlantının olduğu

tespit edilmiştir. Şekil 7.'deki yoğunluk haritasında yer alan kümelerin birbirine yakın olması kümelerin birbiriyle ilişkili olduğunu, koyu sarı renkte olması ise diğer kümeleri etkileme ve besleme gücünün yüksek olduğunu göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında atıf ve bağlantı yönünden Arnold B. Bakker'ın (6003 atıf ve 91 bağlantı) en çok etkiye sahip yazar olduğu görülmektedir. Atıf sayısı bakımından Maria Tims (3210 atıf ve 51 bağlantı) ikinci ve Daantje Derks (2845 atıf ve 31 bağlantı) üçüncü olduğu görülmektedir.

İş becerikliliği hakkında yayın yapan kurumların bağlantı gücü incelenmiş ve yoğunluk haritası Şekil 8.'de gösterilmiştir. Analiz yapılan programa, yayın yapan 785 kurumdan en az 2 yayını olan ve en az 2 atıf almış kurumlar filtrelendiğinde eşik değeri karşılayan 227 kuruma ulaşılmıştır. Sorgulama sonrasında 227 kurum arasında bulutun çok dışında kalanların haritaya dâhil edilmemesi sonrasında 179 kurum yoğunluk haritasına yansıtılmıştır.

Şekil 8. İş Becerikliliği Hakkındaki Yayınların Kurumların Bağlantı Gücüne Göre Yoğunluk Haritası

Yapılan analize göre 179 kurum, 24 kümelenme ve kurumlar arasında 379 bağlantının olduğu tespit edilmiştir. Şekil 8.'deki yoğunluk haritasında yer alan kümelerin birbirine yakınlığı kümelerin birbiriyle ilişkili olduğunu, koyu sarı renkte olması ise diğer kümeleri etkileme ve besleme gücünün yüksek olduğunu göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında bağlantı gücü bakımından Erasmus University (108 bağlantı) ve Univ Utrecht'in (62 bağlantı) en çok etkiye sahip kurumlar oldukları görülmektedir.

İş becerikliliği hakkında yapılan yayınlar ülkelere göre incelenmiş ve ağ haritası Şekil 9.'da gösterilmiştir. Yayın yapılan 65 ülkeden en az 2 çalışması olan ve en az 2 atıf almış ülkelerin yayınları filtrelendiğinde eşik değeri karşılayan 49 ülkeye ulaşılmıştır. Sorgulama sonrasında 49 ülke arasında bulutun çok dışında kalanların haritaya dâhil edilmemesi sonrasında 46 ülke ağ haritasına yansıtılmıştır.

görülmüştür. Şekil-10'da görüldüğü üzere "job crafting" (524) en çok tekrarlanan anahtar kelime olmuştur. Yayınlarda en çok tekrarlanan diğer anahtar kelimeler; work engagement (131), job performance (32), well-being (31), burnout (25), job satisfaction (25), job desing (24), job resources (19), employee engagement (18), proactive personality (18) şeklinde sıralanmaktadır.

4. Sonuç ve Öneriler

Araştırma, son yıllarda daha fazla araştırmacının dikkatini çektiği iş becerikliliği kavramı hakkında yapılan yayınların bibliyometrik açıdan incelenerek literatüre katkı sağlaması ve daha sonra bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara kılavuzluk etmesi amacıyla yapılmıştır. İş becerikliliği hakkındaki çalışmaların 2001 yılından bu yana yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda kavramın yeni bir kavram olduğu görülmektedir. Ayrıca kavram ile ilgili özellikle yerli literatürde az sayıda çalışmanın olması bu konunun ele alınmasının temel nedeni olmuştur. Bu doğrultuda yapılan yayınların bilgilerine ulaşmak için Web of Science veritabanı kullanılmış, elde edilen veriler VOSviewer yazılımıyla ağ ve yoğunluk haritası şeklinde görselleştirilmiştir. İlgili veri tabanında yapılan tarama sonrası iş becerikliliği (job crafting) hakkındaki ilk çalışmanın 2001 yılında yapıldığı, yayın sayısının 2010 yılında ivme kazanarak 2022 yılına kadar artarak geldiği görülmüştür. Konu hakkında yapılan çalışmalara bakıldığında, çalışmaların çoğunluğunun makaleden (678) oluşan 741 çalışma olduğu saptanmıştır. Bu çalışmalar yazar, atıf sayısı, coğrafi dağılım, yayınların yapıldığı kurum ve anahtar kelime yönünden incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre iş becerikliliği hakkında literatüre yayın sayısı açısından 57 adet yayınlara en çok katkı yapan yazarın Arnold B. Bakker olduğu görülmüştür. İş becerikliliği hakkındaki tüm çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda atıf sayısı açısından 6003 atıf sayısı ile en çok atıf alan yazar Arnold B. Bakker'dir. 1887 atıf ile en çok atıf alan çalışma, Wrzesniewski ve Dutton (2001) tarafından Academy of Management Review dergisinde yayınlanan "Crafting a Job: Revisioning Employees as Active Crafters of Their Work" adlı çalışma olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalar kurumlar açısından incelendiğinde 80 çalışmanın yapıldığı Erasmus University Rotterdam konu ile ilgili en çok yayına sahip kurum olduğu görülmüştür. Konu hakkında en çok çalışmanın yapıldığı ülkenin Hollanda (173) olduğu tespit edilmiştir. Yayınların yapıldığı ülkeler sıralamasına bakıldığında 11 çalışmayla Türkiye'nin 23. sırada olduğu görülmüştür. Dolayısıyla iş becerikliliği kavramını konu eden çalışmalar ile ilgili Web of Science verileri baz alındığında ülkemizde kısıtlı sayıda çalışmanın olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca yapılan yayınlarda en çok tekrarlanan anahtar kelimenin job crafting (524), work engagement (131) ve job performance (32) kelimeleri olduğu görülmüştür.

İş becerikliliği hakkındaki literatürün kapsamlı bir şekilde incelenerek elde edilen verilerin bibliyometrik açıdan ele alındığı bu çalışma yazar, atıf, kurum, ülke, yayınların tarihsel süreci gibi konularda kapsamlı bilgiler vermektedir. Bibliyometrik analiz ile birlikte bilimsel haritalandırma tekniğinin kullanılması, araştırmacıların görsel olarak konunun bağlantılarını, yoğunluğunu ve gelişimini görmesi ve yorumlamasına destek olmaktadır. Bilgi iletişim teknolojilerinin gelişmesi sonucunda ortaya çıkan bilgi yoğunluğu özellikle zaman kısıtı göz önünde bulundurulduğunda araştırmacıların önündeki zorluklardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın iş becerikliliği konusunda çalışma yapacak olan araştırmacılara katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Araştırmanın bazı kısıtları bulunmaktadır. Bunlar; araştırmanın konusu olan verilerin Web of Science Core Collection veri tabanı ile sınırlı kalmış diğer veri tabanlarına bakılmamış olmasıdır. Diğer bir kısıt ise nicel bir yöntem kullanılması nedeniyle incelenen yayınların içeriğine bakılmamış olmasıdır.

Elde edilen bulgular sonucunda iş becerikliliği konusunda yabancı literatürde çok sayıda çalışmanın olmasına rağmen yerli literatürde kısıtlı sayıda çalışmanın olduğu görülmüştür. Dolayısıyla bu konuda yapılacak daha sonraki çalışmaların yerli literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İş becerikliliği kavramı üzerine daha sonra yapılacak çalışmalarda Scopus, CiteSeer, MEDLINE PubMed, Google Scholar gibi diğer veri tabanlarının da dâhil edilmesi, çalışmanın kapsamını genişleterek farklı bulgulara ulaşmayı sağlayabilir.

Kaynakça

- Aksoy, Y. (2019). Kolektif empati, duygusal bulaşıcılık ve iş becerikliliği arasındaki ilişkiler üzerine bir uygulama, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (2), 511-534.
- Aslan, A. (2020). Çalışanların iş becerikliliğine ilişkin kavramsal bir model önerisi, *İktisadi ve İdari Yaklaşımlar Dergisi*, 2 (2), 180-201.
- Bakker, A. B. (2011). An evidence-based model of work engagement, *Current Directions in Psychological Science*, 20 (4), 265-269.
- Bakker, A. B., Tims, M. and Derks, D. (2012). Proactive personality and job performance: The role of job crafting and work engagement. *Human Relations*, 65 (10), 1359-1378.
- Berg, J. M., Wrzesniewski, A., and Dutton, J. E. (2010). Perceiving and responding to challenges in job crafting at different ranks: When proactivity requires adaptivity. *Journal of Organizational Behavior*, 31 (2), 158-186.
- Bipp, T. ve Demerouti, E. (2015). Which employees craft their jobs and how? Basic dimensions of personality and employees' job crafting behaviour, *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 88, 631-655.
- Buluc, B., and Kart, M. E. (2020). Araştırma görevlilerinde iş becerikliliği ve işle bütünleşme arasındaki ilişki, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40 (2), 591-620.
- Castillo-Vergara, M., Alvarez-Marín, A. and Placencio-Hidalgo, D. (2018). A bibliometric analysis of creativity in the field of business economics, *Journal of Business Research*, 85, 1-9.
- Chen, C. (2017). Science mapping: a systematic review of the literature, *Journal of Data and Information Science*, 2 (2), 1-40.
- Cobo, M. J., López-Herrera, A. G., Herrera-Viedma, E. and Herrera, F. (2011). Science mapping software tools: review, analysis, and cooperative study among tools, *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62 (7), 1382-1402.
- Cobo, Manuel J., López-Herrera, A. G. and Herrera-Viedma E. (2015). A relational database model for science mapping analysis, *Acta Polytechnica Hungarica*, 12(6), 43- 62.
- Demerouti, E. (2014). Design your own job through job crafting, *European Psychologist*, 19 (4), 237-247.
- Ellegaard, O., and Wallin, J. A. (2015). The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact? *Scientometrics*, 105 (3), 1809-1831.
- Grant, J. (2000). Evaluating "payback" on biomedical research from papers cited in clinical guidelines: applied bibliometric study, *BMJ*, 320 (7242), 1107-1111.
- Hetland, J., Hetland, H., Bakker, A. and Demerouti, E. (2018). Daily transformational leadership and employee job crafting: The role of promotion focus, *European Management Journal*, 36, 746-756.
- Kanbur, E., and Mazioğlu, V. (2021). Psikolojik iyi oluşun iş becerikliliği üzerine etkisi, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10 (2), 1839-1857.
- Kerse, G. (2017). İş becerikliliği (job crafting) ölçeğini Türkçe'ye uyarlama ve duygusal tükenme ile ilişkisini belirleme, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 9 (4), 283-304.
- Kerse, G., and Babadag, M. (2019). Dönüştürücü liderliğin iş becerikliliği üzerindeki etkisi: Akademisyenler üzerinde bir uygulama, *İş ve İnsan Dergisi*, 6 (2), 133-143.
- Kerse, G. (2019). İş becerikliliği ve iş tatmini arasındaki ilişki: "İşe ilişkin değişiklikler, memnuniyeti artırabilir mi?", *İnsan ve İnsan*, 6 (20), 205-218.
- Kulik, C. T., Oldham, G. R., and Hackman, J. R. (1987). Work design as an approach to person-environment fit, *Journal of Vocational Behavior*, 31, 278-296.
- Leana, C., Appelbaum, E., and Shevchuk, I. (2009). Work process and quality of care in early childhood education: the role of job crafting, *Academy of Management Journal*, 52 (6), 1169-1192.

- Martinez, M. A., Cobo, M. J., Herrera, M. and Herrera-Viedma, E. (2015). Analyzing the scientific evolution of social work using science mapping, *Research on Social Work Practice*, 25 (2), 257-277.
- Mingers, J. and Leydesdor, L. (2015). A review of theory and practice in scientometrics, *European Journal of Operational Research*, 246 (1), 1-19.
- Moed, H. F. (2009). New developments in the use of citation analysis in research evaluation, *Archivum Immunologiae et Therapiae Experimentalis*, 57, 13-18.
- Petrou, P., Demerouti, E., Peeters, M., Schaufeli, W. B., and Hetland, J. (2012). Crafting a job on a daily basis: Contextual antecedents and the link to work engagement, *Journal of Organizational Behavior*, 33, 1120-1141.
- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics?, *Journal of Documentation*, 25, 348-349.
- Seçkin, Ş. N. (2019). İç denetim odağı, iş becerikliliği ve işin anlamlılığı ilişkisini belirlemeye yönelik bir araştırma, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 15 (3), 889-903.
- Tims, M., Bakker, A.B. and Derks, D. (2012). Development and validation of the job crafting scale, *Journal of Vocational Behavior*, 80, 173-186.
- Wrzesniewski, A. and Dutton, J. E. (2001). Crafting a job: revisioning employees as active crafters of their work, *Academy of Management Review*, 26 (2), 179-201.
- Van Eck, N., and Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping, *Scientometrics*, 84 (2), 523-538.
- Yalap, O., Sobacı, F., Baygın, E., and Ünüvar, H. (2021). İş becerikliliği, duygusal bağlılık ve örgüt temelli öz saygının lider-üye etkileşimi kapsamında incelenmesi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 13 (2), 1647-1665.
- Zhang, L., Carter Jr, R. A., Qian, X., Yang, S., Rujimora, J., and Wen, S. (2022). Academia's responses to crisis: A bibliometric analysis of literature on online learning in higher education during COVID-19, *British Journal of Educational Technology*, 53, 620-646.